

*Kto stratil majetok, nestratil veľa.
Kto stratil slobodu, stratil mnoho.
Kto stratil vieru, stratil všetko.*

Zásielku spracovala spoločnosť:
HENRIETTA - direct marketing, s.r.o.
P.O.BOX 1, 820 08 Bratislava 28, „D+4“
POŠTOVNÉ ÚVEROVANÉ
820 08 Bratislava 28

SVEDECTVO

vychádza od roku 1991
ročník 30
september 2020
cena 1 euro

9

ČASOPIS TABUIZOVANÝCH FAKTOV

Čechoslovakizmus zasiahol aj KPVS

NÁŠ ROZHOVOR

V minulom dvojčísle Svedectva sme uvrejnili besedu k 30. výročiu založenia organizácie politických väzňov. Páni Arpád Tarnóczy a Anton Tomík sa jej nezúčastnili zo zdravotných dôvodov. Dohodli sme sa, že tak urobíme individuálne a oboch pánov navštívime. Anton Tomík (1932) žije v Bratislave s manželkou Máriou. Narodil sa v Skalici a je o tri roky mladší než jeho rodák a spoluväzeň v Jáchymove Anton Srholec. Tomík patrí medzi zakladateľov organizácie politických väzňov. V rozhovore sme spomínali nielen na útek z jáchymovského väzenia, ale najmä na udalosti súvisiace so založením organizácie.

● Súdne výroky vo vašej rodine nie sú ojedinelé. Váš starý otec bol už v roku 1906 odsúdený na štyri mesiace a 300 korún v procese Andreja Hlinku a spol. „pre podnecovanie proti maďarskej národnosti“. Neskôr sa stal senátorom Národného zhromaž-

Anton Tomík s manželkou Máriou.

Foto Eva Zelenayová

denia ČSR. Vo svojej deklarácii k pozemkovej reforme trval na tom, aby z nej mal osoh celý slovenský národ, nielen príslušníci jednej strany. A opäť čelil trestnému stíhaniu. Pamätáte si ho?

K starému otcovi sme chodievali

na Vianoce. Spomínam si na rok 1938, keď sa vrátil z pohrebu Andreja Hlinku a doniesol jeho fotografiu v sklenej rakve. Povedal, že tam boli tisíce ľudí. Hlinku v roku 1906 zaistili už na fare.

Pokračovanie na 10. strane

V čísle

Ján Litecký Šveda
Zrkadlo proti maske 2
Rafael Rafaj
Znetvorená žurnalistika i žurnalisti 3-7

Eva Zelenayová
Ako si užívame slobodu 3
Anketa
Prišli sme o veľa hodnotných chvíľ 4

Politický väzeň A. Hlinka 5
V Leopoldove sme spomínali 5
Satisfakcia popraveným a umučeným 6

Kvetoslav Gregor
Zomrel za slovenskú vlasť 6
Ignác Juruš
Dokedy si budeme klamať? 8

ročník 30 • september 2020

Zrkadlo proti maske

Tohto roku slávime 30. výročie vzniku našej organizácie. Je to významný dátum nielen pre nás, ale aj pre celú politickú scénu, nech si hovorí kto chce čo chce, veď ináč by nás boli celý čas súdruhovia nechali nepovšimnutých na pokoji. Keďže korona nám prekrižila pôvodné plány na slávnostné pripomenutie si tohto významného medzníka, tak ideme pri tejto príležitosti aspoň vydať jednu publikáciu a neskôr sa uvidí. Táto napohľad nenápadná knižočka je poctou tak obetiam komunizmu, ako aj všetkým našim členom a hlavne bojovníkom, ktorí túto organizáciu s veľkým elánom zakladali a postupne vybudovali. V krátkom úvode knihy sa nedalo spomenúť na všetkých, čo by si to zaslúžili, tak aspoň pár mien je uvedených vzadu na obálke. Samozrejme, táto kniha je venovaná aj našim ženám, ktoré majú veľkú zásluhu na kvalite našej organizácie. Len na okraj: v súčasnosti je z ôsmich regionálnych organizácií päť predsedníčok a len traja predsedovia. No a bez včeličiek na ústredí by naša organizácia hádam ani nebola schopná fungovať.

Neuhli sme od predsavzatí

Čo sa týka našej činnosti, pokojne môžeme povedať, že sme za tých 30 rokov nijako neuhli od našich troch hlavných princípov: kresťanstvo, vlastenectvo, antibolševizmus, ani nijako nazaháľali. Keby sa našiel historik, ktorý by mal čas a prostriedky na prácu a spísal históriu našej organizácie, mal by o čom písať. Od vybudovania Ústredného pamätníka politickým väzňom na cintoríne Vrakuňa, na ktorého posvätení a odovzdaní verejnosti sa na Deň zosnulých v roku 1992 zúčastnili najvyšší predstavitelia Národnej rady SR a na ktorý sa skladali aj naši členovia, cez inštaláciu množstva pamätných tabúl a pomníčkov na počesť obetiam komunizmu po celom Slovensku, usporiadanie množstva vedeckých seminárov s témou totalitného útlaku aj s vydanými zborníkmi, inštaláciu putovnej výstavy o zločinoch komunizmu, až po vydávanie kníh s kvalitnými historickými svedectvami. No a nemôžeme zabudnúť ani na našu hlavnú platformu, časopis Svedectvo, mimochodom so ženskou

šéfredaktorkou, ktorý prvýkrát vyšiel v roku 1990 a stále sa teší živému záujmu.

Autentické svedectvo doby

Táto kniha je však trochu iná. V nej sme zozbierali všetky naše vyhlásenia a otvorené listy politikom či novinárom za celých tých 30 rokov, aby sme aspoň z tohto pohľadu priblížili naše politické a názorové snaženia a pripomenuli si, v čom sme žili a čo nás trápilo. Nič sme nevynechali, aj keď niektoré veci by sme dnes možno formulovali ináč, ale také niečo ako spätné prerábanie historických údajov absolútne neuznávame, rovnako ako cenzúru s názvom „politická korektnosť“. Veď aj zato sme sedeli, aby sme si mohli od srdca povedať, čo nás trápi. Publikácia je doplnená krátkym, ale kvalitným doslovom historika Martina Lacka, ktorý ide do hĺbky a poctivo hľadá nitky súčasných popleteností.

VPN nás odmietla

Je to taká kniha – zrkadlo, ktoré sme nastavovali našej spoločnosti a hlavne jej reprezentantom. Žiaľ, veľmi málo sa naši politici doňho pozerali, skôr ho zastrkávali do kúta, aby ho nebolo vidieť. Veď ani slávne „revolučné“ VPN nepovažovalo za potrebné, aby politickí väzni vystúpili na bratislavskej revolučnej tribúne, hoci sa za to prihovárala aj taká protirežimová autorita ako Karel Kryl. Dokonca ani v novinách VPN „Verejnosť“ sme nedostali priestor. Aj toto svedčí o tom, aký bol charakter prevratu, že to bola skôr inscenácia tajných služieb. Takže aj v tom našom zrkadle sa najčastejšie odrážala iba maska. Maska, ktorá mala prekryť celú tú bolševickú nenásytnosť, nenávisť a nekonečnú hlúposť. No keďže sme, napriek všetkému, stále čakali na ich poľudštenie, dúfali sme, že časom príjemné rysy masky preformujú aj tú tvár, ktorú zakrývajú do nejakej znesiteľnejšej podoby. No dopadlo to naopak – najnovšie už aj maska začína mať odporné rysy tváre pod ňou. Takže aj zrkadlo sa opäť stáva nežiaduce, veď kto by už rád pozeral na svoju krivú tvár. A netreba zabúdať ani na to, že zrkadlo je veľmi krehký výdobytok kultúry, stačí spomenúť také benátske zrkadlá... Na rozbitie stačí obyčajný, aj neotesaný kameň.

Ján Litecký Šveda
predseda PV ZPKO

SVEDECTVO, mesačník Politických väzňov Zväzu protikomunistického odboja ● **Vydavateľ:** PV ZPKO, založený v roku 1990 pod názvom Konfederácia politických väzňov Slovenska (KPVŠ) ● **Šéfredaktorka:** Eva Zelenayová ● **Redakčná rada:** Ján Košíar (predseda), Ján Litecký Šveda, Ivan Mrva, Peter Mulík, Ivan A. Petranský, Jozef Rydlo, Juraj Vrábek a Eva Zelenayová ● **Adresa redakcie:** 811 06 Bratislava, Obchodná 52 ● **Telefón:** 02-52263 8156 ● **e-mail:** uzpko@mail.t-com.sk ● **webová stránka:** www.pv-zpko.sk ● **IČO:** 00679879 ● **Cena jedného výtlačku:** 1 EURO ● **Predplatné 10 EUR**/kalendárny rok ● **Predplatné pre zahraničných abonentov: 50 USD** vrátane poštovného. ● **Číslo účtu v Prima banka Slovensko, a.s.:** SK74 3100 0000 0040 0012 8109 ● **EV:** 3851/09 ● **Tlač:** PRINTLAND, s.r.o. ● **Nevyžiadané rukopisy nevraciamy** ● **ISSN:** 1338-404X ● **MATERIÁLY** uverejnené v rubrikách „Čitateľské fórum“ a „Spomienky“ vyjadrujú názory občanov a čitateľov.

R. Rafaj: Píšeme slobodne, kritizujeme totalitné praktiky, ideológie a ich nových fanatikov

Znetvorená žurnalistika i žurnalisti

Motto: „Komunistická žurnalistika je povolaná vytvárať doslova **atmosféru neznášanlivosti** voči priaznivcom metód a názorov, ktoré sú socializmu cudzie...“
(Vladimír Hudec, 1989)

Útoky na politických väzňov v liberálnej tlači neprestávajú. Vyfabrikovaný tendenčný článok na Aktualitách.sk (z 9. mája t.r.) so zámerom poškodiť dobré meno opisovaných osôb a organizácie začína hneď zostra v titulku nepravdivým tvrdením „píšu pre konšpiračný web“. V texte sa opakuje toto spojenie až štyrikrát, akoby mladej angažovanej autorke záležalo práve na vyrobení konšpiračného nepriateľa... Až v závere článku sa dozvieme, že ide o portál Hlavnospravy.sk. Vyštudoval som žurnalistiku a písanie je moja práca. Nie je však pravda, že portál Hlavné správy sú konšpiračný web, pretože sa nenachádza ani v tendenčnom zozname samozvanej iniciatívy Konšpirátori.sk. Štýl i logika článku sú ako vystrihnuté z temnej éry totalitnej žurnalistiky. Hrubo šliapu po základných slobodách slova, prejavu a názoru, za ktoré politickí väzni bojovali. Ideologické videnie spoločnosti, ktoré cítiť z článku potrebuje okrem dogiem podsúvať aj obraz „nepriateľa“. Takéto angažované články obehujú, znemožňujú, zosmiešňujú s cieľom poškodiť jej dobré meno.

Očierňovacie praktiky

K mojej osobe sa vzťahujú aj nepravdivé, neúplné a pravdu skresľujúce skutkové tvrdenie, že „v predsedníctve sedia bývalí členovia Mečiarovho HZDS či Slotovej SNS.“ Politický pluralitný systém je jeden z výdobytkov zmeny po novembri 89. Nie je pravda,

že som „bývalý člen Slotovej SNS“, pretože som bol aj členom „Móricovej, Prokešovej, Belousovej či Dankovej“ SNS. Tieto prívlastky sú neopodstatnené a opäť z nich trčí tendenčný zámer. Veď používal ich aj bývalý totalitný režim.

Rovnako tak sa mojej cti a dôstojnosti aj vo vzťahu k členom PV ZPKO dotýka tendenčné slovné spojenie „Slotov poskok“. Za poslancu NR SR ma dvakrát po sebe zvolili občania. V parlamente som okrem vyše dvadsiatich zákonov a piatich významných uznesení presadil aj prijatie zákona č. 274/2007 o príplatku k dôchodku politických väzňov. Za moju prácu ma objektívne vyhodnotili za „najaktívnejšieho poslancu vládnej koalície 2006-2010“. Je preto jasné, že toto difamačné tvrdenie o „poskokovi“ sa dotýka mojej cti a dôstojnosti. Ako predseda poslaneckého klubu som predsa musel koordinovať prácu s vedením strany.

Bezuzdné ohováranie

Difamačný (ohovárací) charakter má preto tvrdenie, že „v spolku - oficiálne združujúcom politických väzňov a veteránov protikomunistického odboja - našli útočisko aj také postavky ako poslankyňa Mečiarovho HZDS Eva Zelenayová či niekdajší Slotov poskok Rafael Rafaj, ktorého otca režim odsúdil za rozvracanie republiky...“ Minimálne eticky je neprijateľné, aby autorka svoju angažovanosť zneužila aj na difamáciu mena politického väzňa.

Pokračovanie na 7. strane

Ako si užívame slobodu

Samostatná Slovenská republika, cirkevné školstvo či pôsobenie reholí v spoločnosti sú dnes samozrejmosťou. No nebolo to tak dávno, čo kvôli vrúcnej túžbe mať svoj štát skončili ľudia na popravisku. Kňazi a biskupi, ktorí sa vzopreli diktátu štátu do vecí cirkevných, skončili vo väzniciach, mnohí z nich zomreli mučeníckou smrťou. Roľníci, ktorí nedokázali plniť predpísané kontingenty, putovali do väzenia. Aj takto sa začala diktatúra proletariátu po druhej svetovej vojne na Slovensku.

Rok 1968 otvoril dvierka slobode. Po konzultáciách na ÚV KSS zaregistrovalo ministerstvo vnútra Slovenskú organizáciu na ochranu ľudských práv. Pravda, počas normalizácie bola zrušená, ale po novembri 1989 sa politickí väzni opäť usilovali obnoviť jej činnosť. Vznikla Konfederácia politických väzňov Slovenska, ktorá si predsavzala ambiciózne ciele. Napríklad v programom vyhlásení KPVS, schválenom

Slovenskou radou KPVS 5. októbra 1998, jednou z úloh do roku 2002 bolo „riešiť problém prvého Slovenského štátu“. A to nielen dôstojne pripraviť oslavy 14. marca pri príležitosti 60. výročia vzniku štátu, ale tento problém

SLOVO SVEDECTVA

iniciovať – odporučiť štátnym inštitúciám, aby ho zadali výskumným organizáciám. Úlohou bolo aj zrovnoprávnenie členov KPVS so Zväzom protifašistických bojovníkov. V roku 1998, rok pred odchodom časti členskej základne zo spoločnej organizácie, boli tieto požiadavky ešte legitímne. A dnes?

Pred rokom ľavičiar Ľuboš Blaha, poslanec NR SR za Smer-SD, komentoval vyjadrenie vtedajšieho opozičného politika Matoviča, ktorý povedal, že nemá rád komunistov, lebo „nám zobrali slobodu“, slovami: „Je to pravda. Komunisti zobrali slobodu kšeftárom, podvodníkom, zlodejčkom a nemorálnym cynickým a arogantným milionárskym prasatám.“

Do funkcie šéfredaktorky Svedectva ma vtedajší predseda PV ZPKO Arpád Tarnóczy prijal pred desiatimi rokmi. Začiatky neboli ľahké, najmä preto, že som v minulosti pôsobila ako poslankyňa NR SR za HZDS. Toto hnutie bolo a dosiaľ je ostrakizované práve preto, že bolo štátotvorným politickým subjektom. Pri moci však boli hnutia a strany, ktoré tento štát nechceli. Aby sme nevzbudili pozornosť mocných, podpisovala som sa pseudonymom. Na počudovanie, po vyše dvadsiatich rokoch od zvrhnutia totalitného režimu...

Počas tých desiatich rokov som spoznala množstvo vzácných ľudí. Urobila som s nimi už takmer stovku rozhovorov a rozhodla som sa, že aspoň časť z nich vydám knižne. Aby sa ich utrpenie nestratilo, aby sa stali mementom aj pre dnešnú generáciu mladých ľudí. Aby sa aj pán Blaha dozvedel priamo od tých, ktorým komunisti zobrali slobodu, akí to boli ľudia.

Eva Zelenayová
šéfredaktorka

Prišli sme o veľa hodnotných chvíľ

Obmedzenia sociálneho kontaktu spôsobujú veľkú ujmu na psychike človeka. Najmä v staršom veku či u ľudí pripútaných k lôžku. Politickí väzni a ich blízki si odlúčenosť od spoločnosti užili v živote až, až. Opýtali sme sa predsedov regionálnych organizácií, ako ovplyvnila pandémia koronavírusu a s ňou súvisiace obmedzenia činnosť ich organizácie. Tu sú ich odpovede:

■ **Jana Masařová, Trnava:** Naozaj to bola pre nás všetkých, čo sa ako-tak aktívne zúčastňujeme a podieľame na činnosti našej organizácie, poriadna STOPKA. Nepríjemný bol hneď na začiatku fakt, že som 4. marca t.r. posielala poštou pozvánky na našu výročnú schôdzu – a hneď nato – o týždeň 11. marca, som ju zasa musela písomne zrušiť. No a potom? Nič. Chodila som síce do kancelárie, ale bola som tam sama, neprišla žiadna stránka či návšteva.

Členovia našej organizácie sa každý mesiac stretávajú v kancelárii. Každý rok zjari chodievame do blízkych Bohdanoviec nad Trnavou položiť veniec a zapáliť sviečky k pamätníku a tiež do Dolnej Krupej položiť veniec a zapáliť sviečky k pamätnej tabuli. Tento rok nám to korona znemožnila. Koncom mája však už do kancelárie začali chodiť niektorí naši členovia, len tak – popýtať sa čo je nové, porozprávať sa. V júni sme sa napokon stretli viacerí na zasadnutí nášho výboru a dodatočne sme oslávili 89. narodeniny našej členky Katky Neštrákovéj. Hoci cez prázdninové mesiace sa zvyčajne náš výbor nestretáva, tentoraz sme urobili výnimku a 5. augusta sme sa opäť stretli v kancelárii a kyticou sme zablahoželali našej členke Anke Vavrovej, ktorá 26. júla oslávila meniny aj narodeniny. Takisto sme dodatočne zablahoželali Jurajovi Nižňanskému, ktorý sa dožil 89 rokov ešte v apríli, ale medzi nás zavítal až teraz.

Netrúfam si predpovedať, ako bude naša činnosť pokračovať ďalej, ale naozaj mne, a myslím si, že nielen mne, tie spoločné akcie, či už regionálneho alebo aj celoslovenského charakteru dosť chýbajú a budú chýbať, ak sa situácia nezmení.

■ **Helena Halková, Banská Bystrica:** Čo nám zobral Covid 19? Veľa. Mali sme pripravenú výročnú schôdzu. Pozvaný spevokol z Heľpy, zabezpečenú stravu a schôdzu sme nemohli urobiť, pretože vydali zákaz zhromažďovať sa. To spôsobilo, že sme ani nemali príležitosť popredať členské známky.

Taktiež sme nemohli zrealizovať výročnú schôdzu na Heľpe.

Ďalšia akcia, ktorú sme nemohli zrealizovať bola tradičná pietna spomienka k 70. výročiu Barbarskej noci. Akcia bola zabezpečená, pozvánky vytlačené a výsledok nula.

Ďalej ma veľmi mrzelo, že som nemohla navštíviť našich starých a chorých členov. Mám také poznatky, že keď sa s členmi nestretávam a nerozprávam, naše vzťahy sa oslabujú.

Stretnutia v trnavskej kancelárii.

Foto archív

Nemohla som navštíviť jedného člena v nemocnici, ktorý tam strávil dva mesiace. Prišli sme o veľa hodnotných chvíľ, ktoré nám už nikto nevráti.

■ **Anton Malacký, Bratislava:** Koronavírusom bola činnosť našej pobočky zasiahnutá hlavne tým, že sme niekoľko mesiacov neboli v kancelárii pobočky, hlavne z tohto dôvodu, že sa nachádza v blízkosti najväčšieho ohniska nákazy v Pezinku - Domu sociálnych služieb. Vyžiadali si tam 17 obetí. Strach z takto prebiehajúcej pandémie nám nedovolil, aby sme sa čo i len na krátky čas stretali v kancelárii podľa stanoveného termínu v utorok a vo štvrtok. Samozrejme v prvom rade nám to narušilo konanie výročnej členskej schôdze, na ktorú sme už mali zabezpečenú miestnosť, občerstvenie, pozvánky no táto sa ani do dnešného dňa nekonala. V prípade priaznivej situácie plánujeme ju uskutočniť v októbri t. r. Predpokladáme, že nami plánované akcie pri príležitosti 17. novembra pri pamätných tabuliach v Pezinku a v Šenkviaciach sa budú môcť konať.

Od polovice júna sa v kancelárii stretávajú pravidelne raz do týždňa a to v utorok od deviatej do dvanástej hodiny.

■ **Alžbeta Loudová, Nitra:** Všetky plánované podujatia sme museli zrušiť, prvou masívnejšou účasťou našich členov bola pietna spomienka v Leopoldove 22. augusta.

Veľmi nás trápí, že sme nemohli navštíviť hrobové miesta našich členov tak, ako po minulé roky. Pán Pavol Božík navštívil našu kanceláriu 19. júna a odovzdal nám 50 eur, ako dar pre našu regionálnu organizáciu. Bolo mi ľúto, že som sa mu musela ospravedlniť za skutočnosť, že tohto roku sme si nemohli pripomenúť výročia úmrtia dvoch sestier Božíkových kvôli nemožnosti vycestovať k ich hrobom v Bábě. Jolanka už štyri roky nie je medzi nami a Štefánia tri. Položiť kyticu kvetov, zapáliť sviečku a pomodliť sa za našich zomrelých členov sa nám nepodarilo ani v prípade piateho výročia smrti nášho člena Rudolfa Vaculu a druhého výročia smrti pána Ľudovíta Pauloviča. Spomienku, modlitby a zapálenie sviečok sme našim zosnulým venovali v kancelárii pobočky.

Ján Košiar a Mirko Tuchyňa (vpravo) počas kladenia vencov. ● Členovia PV ZPKO pod múrom väznice.

Foto Eva Zelenayová

V Leopoldove sme spomínali

Pietnej spomienky na nespravodlivo a protiprávne väznených komunistickým režimom v Leopoldove sa 22. augusta zúčastnila značná časť členov našej organizácie. Najmä tá, čo má osobné spomienky na toto väzenie. Spomienková slávnosť sa začala svätou omšou vo farskom kostole sv. Ignáca z Loyoly, ktorej hlavným celebrantom bol biskupský vikár Ministerstva vnútra SR plk. Jozef Paluba a jedným z celebrantov duchovný PV ZPKO vdp. Ján Košiar. Paluba v homílii pripomenul väznených, ktorí sa postavili proti rôznym prúdom a smerovaniam, aby sme sa nemuseli hanbiť. Ibaže „dnes sa blížime tam, kde sme už boli“, vystríhal.

„Kto bol politicky neprispôsobivý, skončil za mrežami, spálený...“ Upozornil tiež na nemorálnych politikov, ktorí nás zastupujú a svoju kázeň zakončil smutným konštatovaním, že „keď sa nad tým zamyslíme, niet veľa radostí po tridsiatich rokoch tešiť sa zo slobody“. A vyzval prítomných, aby neodvrhli Boha zo svojich životov.

Spomienková slávnosť pokračovala pod väzenským múrom, kde za našu organizáciu položili veniec Ján Košiar a Mirko Tuchyňa. Najvyšším štátnym predstaviteľom na akte pred leopoldovskou väznicou bol predseda NR SR Boris Kollár. **(ez)**

Politický väzeň Andrej Hlinka

„Andrejovi Hlinkovi, Otcovi národa, patrí úcta aj pre naplnenie jeho kréda Za Boha život – za národ slobodu“. Tieto slová povedal v mene našej organizácie v sobotu 15. augusta pri Ružinovskom pamätníku A. Hlinku v Bratislave podpredseda PV ZPKO Rafael Rafaj. Vo svojom príhovore pred pietnym kladením vencov zdôraznil, že Hlinka ako kňaz aj politik a národný buditeľ neváhal trpieť za pravdu a slobodu slovenského národa ako politický väzeň v dvoch režimoch a dvoch štátoch.

Jeho vystúpenia za základné práva slovenského národa označili za poburovanie Slovákov proti Maďarom. Maďarským súdom ho ako Slováka odsúdili na 2 roky väzenia, 1 500 korún pokuty a 680 korún súdnych trov. Medzitým došlo k Černovskej masacre. Počas väzby v Segedíne ho v ďalšom procese odsúdili na rok a pol väzenia a pokutu 1 700 korún. Celkový trest neskôr upravili na 2 roky a 9 mesiacov väzenia. To podobne ako neskôr politických väzňov komunistickej totality, väzňa-Hlinku nezlomilo. Práve naopak. Z väzenia pochádza jeden z jeho

R. Rafaj pri pamätníku A. Hlinku.

Foto archív

slávnych citátov: „**Mňa nepremeníte! Mňa nezlomíte! Slovákom som sa narodil, Slovákom som a Slovákom budem! A keď vyjdem zo žalára, zas len budem pokračovať tam, kde som prestal. Do posledného dychu budem bojovať za sväté práva slovenského ľudu, za božské práva slovenského národa!**“

Andrej Hlinka nemal na ružiaci ustlané ani v medzivojnovom Česko-Slovensku. Po návrate z Paríža, kde na mierovej konferencii predložil požiadavku na autonómiu Slovenska ho opäť, súc v novom štáte, zaistili a sedem mesiacov internovali v Mírove. Na

slobodu ho museli prepustiť až koncom apríla 1920, keďže bol zvolený za poslanca.

Otec Hlinka bol príkladom nezlomnej viery aj vôle a obetavosti za pravdu a práva národa. Podpredseda R. Rafaj pripomenul, že busta Andreja Hlinku sa nachádza aj pri väznici v Ilave. Vyzdvihol aj jeho prezieravý boj proti ideológiám, najmä proti bolševizmu. Z tohto úsilia pochádza jeho výrok o snahe z červeného Slovenska urobiť Slovensko biele, kresťanské. Na margo toho, že ho komunisti a v súčasnosti liberáli neprávom označujú nálepkou „klérofašista“, podpredseda PV ZPKO odcitoval aj Hlinkov výrok, v ktorom Hitlera na stretnutí s politikmi nemeckých menšinových strán nazval „kultúrnou beštou“ a fašizmus za nekompatibilný s kresťanskou morálkou. Aj pre túto odvahu, nezlomnosť, vieru v Boha, národ, pravdu a spravodlivosť je životný príbeh Andreja Hlinku svetlým vzorom pre prítomnosť aj budúce generácie. A tiež pre morálnu vzpruhu všetkých politických väzňov, ktorí rovnako trpeli vo väzení. **(red)**

Satisfakcia popraveným a umučeným

V auguste pribudlo na centrálnom Pamätníku popraveným a umučeným politickým väzňom komunizmu v bratislavskej Vrakuňi sedem nových pamätných tabúľ. Na šiestich z nich bolo doplnených 101 chýbajúcich mien. Áno, podaril sa husársky kúsok. Vďaka dotácii bývalej vlády sme mohli odstrániť takmer 30-ročnú diskrimináciu asi polovice väzňov, na ktorých sa totalitný režim vyzúril najhorším nehumánnym spôsobom – pripravil ich z nenávisti nielen o slobodu, ale aj o život! Siedma tabuľa je orientačná a návštevníkov infor-

Osadzovanie pamätných tabúľ kontrolujú J. Litecký Šveda a R. Rafaj.

Foto Eva Zelenayová

muje, že toto najdôstojnejšie a najreprezentatívnejšie pietne miesto pripomínajúce zverstvá červenej totality spravuje naša organizácia – PV ZPKO.

Naša úprimná vďaka patrí všetkým, ktorí rôznym spôsobom pomohli k dôstojnosti a celostnosti pamätníka. V roku 30. výročia našej organizácie si 17. novembra počas tradičnej pietnej spomienky pripomenieme oficiálnym odhalením tabúľ aj tento konečne splatený morálny dlh štátu voči tým, ktorí pre našu slobodu a demokraciu urobili najviac – položili svoje životy. (rr)

Zomrel za slovenskú vlasť

Politického väzňa, člena Bielej légie **Bernarda Nemčeka** popravili 29. júla 1955 v pražskej väznici na Pankráci. V deň výročia jeho popravy sa v Likavke uskutočnila pietna spomienka za účasti predstaviteľov obce, členov PV ZPKO a občanov Likavky. Začala sa sv. omšou za popraveného rodáka, pokračovala prejavmi pred Obecným úradom a kladením venca pri pamätnej tabuli. Prítomných sa hlboko dotklo martýrium Bernarda Nemčeka v príhovore zástupcu starostu. Nemček bol spolpený bez zápisu do tzv. knihy krematória. Urna s popolom nebola označená ani menom, iba poradovým číslom. Jeho ostatky sa pravdepodobne nachádzajú v spoločnom hrobe na cintoríne v Motolech.

K účastníkom pietnej spomienky sa prihovril aj predseda regionálnej organizácie PV ZPKO v Žiline Kvetoslav Gregor. Pokloniť sa pamiatke popraveného rodáka prišla tiež predsedníčka pobočky v Ružomberku Mária Šidová a predsedníčka pobočky v Dolnom Kubíne Helena Záhorová.

Kvetoslav Gregor

Martin nám všetkým chýba

Prosím o uverejnenie poďakovania za účasť na pohrebe môjho manžela.

Milí priatelia! Touto cestou vám chcem z úprimného srdca poďakovať za osobnú účasť na pohrebe môjho manžela Martina 16. júna 2020 v Bojniciach. Osobitne ďakujem vdp. Jánovi Košiarovi, Jánovi Liteckému Švedovi a Eve Zelenayovej. Tiež ďakujeme za kvetinové dary, písomné kondolencie a telefonáty. Týmto ste zmiernili náš veľký smútok za mojím manželom, otcom, dedom a pradedom. Ďakujeme. Chýbaš nám Martin!

Vlasta Hagarová s rodinou

Decisio

Decisio alebo záver k redakčnej besede z minulého čísla Svedectva. Po uverejnení besedy k 30. výročiu založenia organizácie prijal predseda PV ZPKO Ján Litecký Šveda členov vedenia KPVS pánov Petra Sandtnera a Branislava Borovského s cieľom zlepšiť vzájomnú komunikáciu v záujme spoločného cieľa – boja proti komunizmu.

Vedeniu súčasnej KPVS sa nepáčili niektoré výroky našich respondentov,

týkajúce sa napr. Antona Srhoľca. V tejto súvislosti musíme podotknúť, že besedu nemožno považovať za vedecké dielo, v našom prípade išlo o súhrn osobných spomienok ľudí, o ich subjektívne vnímanie udalostí z obdobia prenasledovania komunistickou mocou. Azda bolo zbytočné uvádzať počet komunistov z radov PTP prijatých do KPVS, konkrétne päťdesiatšesť, pretože to sa žiadnou stranou nedá dokázať ani vyvrátiť. Stanovy oboch organizácií vylučujú možnosť stať sa členom organizácie politických

väzňov bývalým členom komunistickej strany, ibaže reálne sa to nedá vždy vylúčiť.

Za názory respondentov redakcia nezodpovedá. Ale ospravedľujeme sa za chyby, ktoré sa vkradli do textov. Predovšetkým na str. 15 v texte pod obr. došlo hneď k dvom: 10. snem PV ZPKO sa nekonal v roku 2001, ale v roku 2011 a autorom fotografie je Vlastimil Morávek, nie Stanislav Morávek. Čitateľom sa za chyby ospravedľujeme.

Eva Zelenayová,
šéfredaktorka

Znetvorená žurnalistika i žurnalisti

Pokračovanie z 3. strany

Otcovi režim dával za vinu aj „hanobenie republiky a jej predstaviteľa“. Nešlo o boj proti republike ako plynie zo štylistického kontextu, ale o legitímnu kritiku totalitných a autoritatívnych praktík režimu a jeho vedúcich predstaviteľov. Išlo o totalitný trestný čin podľa § 102 „Podvracanie republiky“. Komunisti chápali ochranu republiky ako zábezpeku seba, svojej strany, zvrhlej ideológie a diktatúry proletariátu. Klement Gottwald kričal na námestiach „My si republiku rozvracať nedáme“. To isté opakoval aj Husák počas normalizácie, kedy otca zatvorili na dva roky.

Podvracanie ako spôsob myslenia

Milan Šimečka v knihe *Obnovenie poriadku* opisuje „absurdnosť“ toho paragrafu aj skutočný význam pojmu, z ktorého bol x-krát obviňovaný: „Bol som na výsluchu ešte veľa rás, ako svedok pri vyšetrovaní anonymných činov podvracania republiky aj ako podozrivý z tejto absurdnej činnosti... Neskôr ma však poučili, že podvracaním je skrátka spôsob myslenia.“ Mimochodom otca odsúdili v roku 1972 za rovnaký paragraf ako Havla v roku 1979... V tom čase som maturoval a na vysokú školu ma nevzali. Skúšal som to ešte dvakrát, ale totalitný režim sa vyburil nielen na väzňovi, ale aj na jeho deťoch a rodine. Na matku vyvíjali nátlak, aby sa s otcom rozviedla, že až potom sa budú mať dobre jej štyri deti. Matka ako verná manželka a katolíčka to rezolútne odmietla.

Hádzanie špiny pokračuje

Špinenie autorkou pokračuje. Podľa nej som mal pobaviť internet „fotkami v uniforme generála M. R. Štefánika.“ Autorka si neoverila alebo zamlčala fakt, že som členom Spolku vyslúžilých vojakov M. R. Štefánika v Rači. Nosenie rovnakých je pre členov čtou a nosia ich na verejnosti na významných obecných podujatiach. Zábery členov spolku v tejto uniforme na slávnostných príležitostiach, dokonca za prítomnosti francúzskych predstaviteľov, sú verejne dostupné. Overiť fakty však nebol cieľ článku. Tým bolo šíriť nepravdivé, neúplné alebo pravdu skresľujúce tvrdenia rôzneho druhu, dotýkajúce sa či, dôstojnosti či dobrej povesti osôb aj mena našej organizácie.

Zavádzanie o financiách

Nie je pravda faktické tvrdenie, že naše „občianske združenie dostáva od štátu každoročne státisíce eur“. Dotácia od štátu sa dlhodobo pohybuje rádovo podstatne nižšie - na úrovni 80 tisíc eur. Ide jednoznačne o zavádzajúce, nepravdivé tvrdenie s cieľom vyvolať voči nám negatívne reakcie verejnosti. Rovnako nie je pravda tvrdenie, že Eva Zelenayová alebo Ján Košiar sú členmi vedenia PV ZPKO, ani to, že predsedníctvo má byť „vedením“ organizácie. Faktom je, že najvyšším orgánom medzi snemami je 12-členná výkonná rada. Traja členovia predsedníctva (predseda a dvaja podpredsedovia) sú jej súčasťou. Eva Zelenayová a Ján Košiar nie sú teda členmi ani predsedníctva, ani vedenia organizácie. Požívajú však prirodzenú neformálnu autoritu. Mimochodom Ján Košiar, duchovný PV ZPKO je podpredsedom medzinárodnej siete postkomunistických organizácií politických väzňov INTERASSO so sídlom v Berlíne, čo je pre Slovensko aj našu organizáciu veľkou prestížou. Eva Zelenayová je rešpektovanou publicistkou.

Útoky na dobré meno väzňov

Nielen česť poškodzujúce, ale aj zavádzajúce je tvrdenie, že „v spolku - oficiálne združujúcom politických väzňov a veteránov protikomunistického odboja - však našli útočisko“ - podľa autorky „postavičky“... ktorými označuje riadne demokraticky drvivou väčšinou zvolených predstaviteľov organizácie - Jána Liteckého Švedu a Rafaela Rafaja spôsobom, akoby tam neboli právoplatne, ale iba

z núdze. Autorka zamlčala fakt, kto môže byť „oficiálne“ členom združenia. Podľa Čl. 2 Stanov členom PV ZPKO môže byť nielen „občan, ktorý bol väznený pre odboj alebo odpor proti komunistickému režimu“, ale aj „manželky politických väzňov, deti, vnúčatá a ďalšie potomstvo, aj osoby perzekvované pre príbuzenské vzťahy s politickým väzňom.“ Týmto zavádza verejnosť, ktorá tendenčný článok čítala.

Prepisovanie histórie PV ZPKO?

V rovnakom zavádzajúcom, pravdu skresľujúcom a dobré meno poškodzujúcom duchu je pasáž o vzniku a vývoji organizácie PV ZPKO. Nie je pravda, že by sa „združenie premenovalo na Zväz protikomunistického odboja“ (1999) a to sa údajne malo „nepozdávať“ niektorým členom zväzu, ktorí vraj následne „založili organizáciu s pôvodným názvom Konfederácia politických väzňov Slovenska“. Pravda je, že drvivá väčšina pôvodnej jednotnej organizácie (KPVS) sa na 5. sneme demokraticky rozhodla zmeniť názov, aby sa zdôraznil predmet ich „rozvratnej činnosti“ i väznenia - protikomunistický odboj. Pravda je taká, že „konfederácia“ v názve po vzniku SR sa ukázala ako prežitá, obsolentná. Pravda je taká, že nespokojní členovia a delegáti snemu (15,9%), inklinujúci ku KDH a po personálnom neúspechu Antona Srholca sa rozhodli založiť vlastnú odštiepeneckú organizáciu. V tom čase na podnet KDH vznikali aj kresťanské odbory či organizácie učiteľov... Pravda je taká, že táto marginalná časť sa zmocnila pôvodného názvu organizácie. Pravda je taká, že podľa Čl.2 Stanov je práve PV ZPKO „právnym a ideovým nástupcom pôvodnej organizácie KPVS, ktorá vznikla na 1. sneme 3. marca 1990 a 23. júna 1999 na 5. sneme KPVS sa uznesením premenovala na Politický väzni Zväz protikomunistického odboja.“ Tieto fakty si mohla autorka overiť na našej webovej stránke, ale neurobila tak. Dojmy a skreslenú interpretáciu skutkovými tvrdeniami vydávala za fakty, čím sa opakovane necitlivo dotkla čí, dôstojnosti súkromných osôb a aj názvu a dobrej povesti našej organizácie aj dobrého mena politických väzňov, jej členov.

Hon na čarodejnice

Ako syn politického väzňa, osoba, ktorá trpela počas socializmu i ako novinár a bývalý podpredseda Výboru NR SR pre kultúru a médiá mám právo vyjadriť svoju mienku o pofidernom článku pripomínajúcom kladivá na nové „čarodejnice“. Aktuality.sk podľa mňa zjavne oživujú éru socializmu a stíhajú iné názory mimo hlavného prúdu a oficiálnych liberálnych dogiem. Prípud koberčekovania na ministerstve vnútra, ktorý autorka vykresľuje v čiernych farbách nepotrebuje komentár. Už pred pár rokmi denníku SME prekážala dotácia štátu na časopis Svedectvo. Tieto médiá však neuvádzajú podstatný fakt - že štát má voči politickým väzňom komunizmu aj morálny dlh a má zákonnú povinnosť prispievať na chod organizácií III. odboja za slobodu a demokraciu.

Autorka z Aktualít má zrejme iný názor a tak zanietene vyzýva na faktickú likvidáciu organizácie cez zastavenie dotácie! Vzhľadom na tendenčný, účelový a odhalený skutočný zámer kontroverzného článku, by sme v motte na začiatku článku mohli vymeniť pojmy za aktuálnejšie: „Liberálna žurnalistika je povolaná vytvárať doslova atmosféru neznášanlivosti voči priaznivcom metód a názorov, ktoré sú liberalizmu cudzie...“

Z vyššie uvedených dôvodov som túto žiadosť o odpoveď na nepravdivé tvrdenia článku zaslal do redakcie, ktorá sa ani neunúvala odpovedať, nieto ešte odpoveď uverejniť podľa §8 zákona č. 167/2008 o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve (tlačový zákon) v zmysle práva na odpoveď.

Rafael Rafaj
podpredseda PV ZPKO
syn politického väzňa
novinár

Dokedy si budeme klamať?

Ubehlo dosť rokov odvtedy, čo bol v Prahe spáchaný atentát na Reinharda Heydricha a následne potom i „nemecká odpoveď“ na tento atentát v podobe zničených dvoch dedín: Lidice a Ležáky. To, čo sa po dlhých rokoch dostalo na verejnosť vybrané z nemeckých archívov sa obyvatelia Čiech nikdy nemali dozvedieť. Stále je namieste otázka, či môžeme položiť znamienko rovnosti medzi atentát na spomínaného nemeckého pohlavára a zničenie dvoch dedín ako tvrdej odpovede na tento atentát?! Podľa mňa je namieste otázka: Čo sa tým atentátom dosiahlo?! Skrátila sa tým vojna? Prestalo vraždenie, zabitie, zatýkanie a mučenie, aspoň v protektoráte? Nevie, možno sa mýlim, ale medzi tým čo sa stalo po samotnom atentáte, aká bola „odpoveď“ samotného Nemecka, tak nie som si celkom istý, či jeden atentát veci pomohol alebo jej ešte viac ublížil a skomplikoval.

Podobne na Slovensku

Môžeme to tiež porovnať s vypálenými dedinami na Slovensku po vojenskej vzbure v Banskej Bystrici, ktorú sme po rokoch premenovali na tzv. Slovenské národné povstanie. A ako dnes vieme, hoci si to mnohí nechceme priznať, no stále opakujeme akési marxisticko-historické mantry komunistických historikov, že toto čo bolo 29. augusta 1944 vyhlásené v „Slobodnom vysielaní“ Banská Bystrica, že to bolo Slovenské národné povstanie. Oveľa skôr a výrečnejšie by sa skratka SNP hodila pre Slovenskú národnú pohromu. Všetci na Slovensku počas celého roka 1944 vedeli, že vojna sa blíži ku koncu, a preto nebol nijaký dôvod na to, čo sa spustilo po 29. auguste 1944, keď v slobodnom vysielaní vyhlásili akési povstanie a pod. Akosi stále účelovo zabúdame na to, čo sa stalo pár hodín pred touto rozhlasovou správou v kasárňach na nástupišti v Martine? Akosi účelovo zamlčujeme, že tam bola postrieľaná nemecká diplomatická misia pplk. Otta, ktorá sa cez Slovensko vracala domov do Nemecka.

Všetci to vieme, že tento neospravedliteľný čin s povraždením nemeckej diplomatickej misie bol akýmsi spúšťačom príchodu nemeckých vojsk a brannej moci na potlačenie tejto vzbury v Banskej Bystrici. Čo všetko nám na Slovensko prinieslo toto vstúpenie nemeckých vojsk na Slovensko, aby potlačili vzburu v Banskej Bystrici a na jej okolí?!

Hovorí sa o stovkách vypálených dedín a postrieľaných nevinných ľuďoch, ktorých vtedy niekto oklamal a zatiahol do tohto nezmyselného a zbytočného vraždenia a zabíjania, aké tu vonkoncom nemuselo byť, pretože pred vyhlásením tohto tzv. SNP na Slovensku, predsa nijaké nemecké vojska neboli!? Je preto namieste otázka: Prečo niekto potreboval spustiť toto všetko nešťastie a ničenie, keď na Slovensku do tzv. SNP nebolo nijakého nemeckého vojaka?! Toto sú žiaľ tie historické paradoxy, ktoré nás ani po rokoch neprestávajú bolieť a nedá sa na nich zabudnúť! Tie komunisticko-marxistické mantry môžeme do nekonečna opakovať, a zvlášť ich autori, ale k pravde sa v tomto smere asi nikdy nedostaneme?! Prečo sa tak deje už desiatky rokov? Máme už viac ako 75 rokov od skončenia najstrašnejšej vojny v dejinách ľudstva a tu stále niekto zavádza a premýva ľudské mozgy, len aby sa nepovedala celá pravda!? Prečo sa to vlastne deje?

Súdurohovia a ich prisluhovači, môžete robiť čo len chcete, „perlu pravdy“ nezničíte, lebo sa to nedá! Skôr či neskôr naberieme odvahu a povieme to tak ako to bolo, a nie stále opakovať ako to nebolo. Pritom používať kopec klamstva a polopravdy. Vymyslená a zmanipulovaná pravda neprežije. Je len otázkou času, že skutočná pravda vyjde najavo a o to väčšia hanba nastane pre tých, ktorí tak postupovali roky roľúce.

Prajem všetkým dostatok intuície poznať pravdu a pre jej poznanie urobiť všetko, aby sme nežili v klamstve a v blude.

Ignác Juruš

Rómsky holokaust

V bratislavskom Dóme sv. Martina sa 2. augusta konala spomienková omša za rómskych občanov, ktorí zahynuli v koncentračných táboroch počas 2. svetovej vojny. Omšu slúžil bratislavský metropolita Stanislav Zvolenský za prítomnosti premiéra Igora Matoviča a kážeň mal dp. Viktor Tomčányi, kňaz, ktorý bol Róm a jeho príbuzný bol odvedený a zahynul

v koncentračnom tábore. Keďže v kázni spomenul, že jeho strýko bol z mesetečka Vrábľa, po sv. omši som sa ho opýtal, či Vrábľa v tom čase nepatrili Horthyovskému Maďarsku? Vzápätí som mu položil druhú otázku, koľko Rómov bolo vlastne vyvezených zo Slovenského štátu? Odpovedal: „NIKTO. Zo Slovenského štátu nebol vyvezený ani jeden Róm.“

Na moju otázku, prečo o tom nepovedal, že Slováci Rómov nevyvážali,

že sa tak dialo na území, ktoré patrilo Maďarom, odpovedal, že chcel to povedať, ale bolo mu povedané, aby politiku v kázni nespomínal.

Vážim si úprimnú odpoveď tohto kňaza, ale potom vyvstávajú otázky: Kto tu zneužíva rómsky holokaust? Kto polopravdami podsúva vinu Slovákom, že oni sú vinní aj za smrť slovenských Rómov na územiach, ktoré boli násilne pripojené k Maďarsku? Áno, životy všetkých (aj Rómov) je potrebné si vážiť a chrániť, ale prečo pritom znevažovať nepravdou slovenský národ?

Miroslav Vetrík

Dvadsiaty deviaty august

Keby sme vytrhli chronologický čas zo vzorca života, všetko by sa dialo naraz, minulosť, prítomnosť a budúcnosť by sa zliali dovedna. A keby sme stade vytrhli aj priestor, všetko by sa dialo práve teraz a práve tu.

Takže 29. august

Tajné služby sú večné, a tie, ktoré pracovali v roku 1526 pre sultána Sulejmana, ktorý tak rád počúval, že je nádherný, odhalili slabosť Uhorska. Mladý kráľ bez peňazí, podvyživená armáda. A tak sa po poďakovaní Allahovi vystrojil do boja. Ako sa blížil koniec leta, nemal mladý, dvadsaťročný kráľ Ľudovít na výber. Vrhol sa v dvadsiaty deviaty deň augusta na čele dvadsaťpäťtisícovej zle vycvičenej armády proti šesťdesaťtisícovej armáde sultána Sulejmana v močariskách pri Moháči. To nevestilo nič dobré.

Moslimovia porazili na hlavu kresťanské vojská kráľa Ľudovíta, ktorý na úteku zahynul. A zahynulo aj mnoho iných ľudí... biskupov, šľachticov, aj Zápoľského brat Juraj. Aj preto, že Ján Zápoľský a palatín Štefan z Verbovca, dnes na Ukrajine, syn slovenskej matky, kráľovi nepomohli, aj keď mohli.

Deň predtým (podľa chronológie 28. augusta 1944) postrieľali (podľa miesta činu v Martine) nemeckú vojenskú misiu, ktorá sa vracala z Rumunska. Aj ženy, aj deti. Na nádvorí kasární – vrchol perfdnej hlúposti. Povel dal Cyril Kuchta. Ten človek mal možnosť, ak už chcel ich smrť, dať misiu k dispozícii partizánom, ale za žiadnych okolností sa nemal dopustiť zločinu na dvore kasární. Lebo takto armáda stratila svoju česť. Inak ten človek dostal 4. júla 1941 na východnom fronte ako jeden z 22 vojakov Slovenskej armády vyznamenanie osobne od ministra Čatloša „Za hrdinstvo“ v boji s Červenou armádou!

Nemecký vyslanec Ludin ihneď informoval Hitlera a ten dal okamžite príkaz dvom divíziám obsadiť Slovensko. Tak sa začala okupácia Slovenska, ktorá zmarila plány slovenskej vlády na pokojné odovzdanie moci. Po tom masakri, keby boli v Banskej Bystrici aj poslúchli Tisu, Čatloša a Malára, pre Nemcov už bola Slovenská armáda nepriateľom. Od tejto chvíle plán na „mierový“ prechod Slovenska na stranu spojencov pod vedením generálov bol stratený.

Moskva údajne mala záujem o Čatlošov plán, ktorý bol predložený aj Stalinovi. Ten však ako šachista s odpoveďou otáľal, a medzitým vyslal na Slovensko záľahu partizánov s inštrukciami, ktoré neboli „mierotvorné“. Stalin zohľadňoval stanovisko svojho verného spojenca Beneša, a ten chcel len zneužiť Čatlošov plán s tým, že „až bude vše pripraveno a akce zahájená, má byť Čatloš odstraněn.“ Pre Beneša boli Čatloš a Malár príliš lojálni voči Slovenskej republike.

Spečatený osud povstania

Nemci odzbrojili východoslovenské divízie, čo definitívne spečatilo osud povstania i Slovenska. Nadarmo 29. augusta oznámil Čatloš, že na Slovensko prichádza nemecká armáda, aby potlačila rozmáhajúce sa partizánske hnutie a vyzval armádu, aby nekládla odpor. Nadarmo Malár opustil veliteľstvo armády v Prešove a z Bratislavy cez rozhlas žiadal vojakov, aby sa vrátili do kasární a počkali „až veci samy dozrejú a potom jednotne, okolnostiam primerane, všetci za jeden povraz ťahať“. Malára zatkli a neskôr ho v Nemecku popravili. Čatloš zbehol do Banskej Bystrice, odtiaľ ho eskortovali do Moskvy, ostal nažive, po vojne ho niekoľko rokov väznili.

Utorok 29. augusta (rok 1944) bol v Banskej Bystrici relatívne pokojný. Nočný spánok Bystričanov rušilo iba hulákanie partizánov, ktorí tej noci vťahli do mesta a veselo popíjali s Golianovými dôstojníkmi. Golian netrepez-

livo očakával správy z Moskvy, zatiaľ čo Beneš ho burcoval z Londýna: „Není čas na odkladání ozbrojeného vystoupení slovenské větvy československého národa proti Němcům!“ Po Čatlošovom podvečernom prejave vydalo Vojenské ústredie heslo „Začnite s vysťahovaním“. Na rozkaze bol podpis Benešom ustanoveného „náčelníka štábu Československej armády na Slovensku“ Jána Goliana, čo vyvolalo rozpaky. Očakávalo sa, že akciu povedú Čatloš a Malár, ale tí v rozhlase povedali „nie“.

A tak sa Mirko Vesel vybral s bratom Milanom a Milošom Markom za Šrobárom, ktorý vyčakával na Donovaloch – ten aj teraz mal nos byť v správnom čase na správnom mieste – a požiadali ho, aby do rozhlasu predniesol príslušnú proklamáciu. Na druhý deň ráno sa teda Šrobár pohol do Banskej Bystrice, v správnom čase na správne miesto, a tam nahovoril Styka, aby prečítal do rozhlasu „jeho výzvu“, ktorú však zoštylizoval Veselov švagor Ľudovít Nábělek.

Výzva odznela 30. augusta 1944 dopoludnia: „Zradcovská bratislavská vláda by chcela donútiť slovenského vojaka, aby bojoval proti našim a ruským parašutistom a partizánom, ktorí prišli na Slovensko, aby nám pomáhali brániť našu vlasť proti germánskym násilníkom, vrahom a banditom. My to robiť nebudeme, naopak, postavíme svoje zbrane proti nim. Vyzývame národ do boja!“ A v Londýne si vydýchli, už sa nemuseli báť výsledkov slovenských rokovaní v Moskve. Na Slovensko dorazil chaos. Povstanie vyhlásili predčasne a v mene akéhosi Ústredného národného výboru, o ktorom okrem Šrobára nikto ani len netušil. Na želanie Beneša.

Kde bol Husák?

Nič presvedčivejšie nepopiera pripravenosť a slovenskosť povstania, ako fakt, že v deň, ktorý sa oficiálne slávi ako začiatok SNP, v utorok 29. augusta 1944, v Banskej Bystrici nijaký politický činiteľ SNR nebol, ani Husák, ani Lettrich. Tí sa o deň na to (v stredu 30. augusta) prebúdzali v Bratislave bez toho, aby vedeli, čo sa deje. Keď sa Šaňo Mach ponáhal za Lacom Novomeským, či je to, o čom počul z rádia, už „toto povstanie“, počul: „Nie, naša akcia ešte len príde!“ Keď sa na Golianovu výzvu pridala trnavská posádka k partizánom, komunistická bunka v Coburgových závodoch na otázku, či sa už povstanie začalo, počula Husákov odkaz: „Neprepadajte panike, toto nemá s našou akciou nič spoločné!“

Keď na druhý deň (v roku 1526) večer dorazil na budínsky zámok posol a mladej kráľovnej Márii odovzdal správu o združujúcej porážke armády jej manžela – o jeho smrti ešte nevedel, dala kráľovná naložiť na lode kotviace v prístave časť kráľovských pokladov, najmä mince, obrazy, kusy nábytku, vzácne knihy z Korvínovej zbierky, sama sadla do koča a vydala sa na cestu – do Prešporka. Na tretí deň (v roku 1944) sa z Bratislavy do Bystrice vydal Husák a spol.

Keď o tri roky po neslávnej bitke pri Moháči (1529) z obloka budínskeho paláca uvidel Ján Zápoľský tisíce zajatých a vlečených do tureckého otroctva, údajne zaplakal nad nimi. A mal na to aj iné príčiny. Nielenže spáchal zradu na kresťanstve, prečo ho pápež Klement VII. vylúčil z Cirkvi, ale opustili ho aj iní, cisár Karol V., francúzsky kráľ. A Verbovský záhadne zahynul.

29. augusta (pred rokom 33) priniesli hlavu Jána Krstiteľa na mise pred zabávajúcich sa hostí. Herodesovci ho dali sťat, lebo sa im nepáčila Jánova kritika Herodesovho smilstva. Na želanie Herodiadinej dcéry Salome.

A toto všetko, a iné, sa udialo akoby teraz a tu v dvadsiaty deviaty deň augusta – stačilo, že sme vytrhli chronologický čas a priestor zo vzorca života.

Marián Tkáč

Čechoslovakizmus zasiahol aj KPVS

Pokračovanie z 1. strany

Môj starý otec bol ostro sledovaný, ale vynašiel sa. Obliekol sa akože ide kosiť a na lúke sa prezliekol, prešiel hranice, aby sa mohol zúčastňovať na politických stretnutiach. Aj tak si ho našli.

● Otec sa politicky neangažoval?

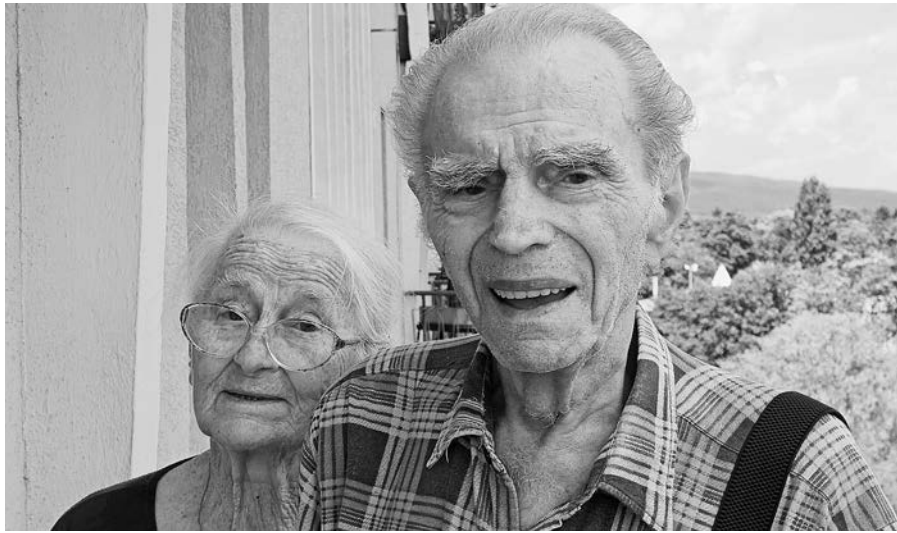
Nie iba ako hasič. Malo to svoje výhody. Napríklad na dožinkách v Holiči v roku 1944 niesol baldachýn, lebo boli spojené so sv. omšou. Samozrejme, stál som vedľa neho. Vtedy sa ma prezident Tiso opýtal, odkiaľ som a ako sa volám. Keď som mu odpovedal, pýtal sa, či poznám Michala Tomíka. „No poznám, veď je to môj starý otec.“ Tak ma posadil k sebe na tribúne a rečnil. Pamätám si, ako hovoril o tých, čo porušili prísahu. To bolo práve v čase povstania. Potom mal prísť položiť základný kameň nemocnice. Ale niečo mu do toho prišlo, tak poslal Šaňa Macha. No a onedlho som sa s ním stretol v Leopoldove. Hovorím mu, pán minister, no ohradil sa, ale reku pre mňa ste minister. Nedávno som vám podával kladivko v Skalici a tu sa stretneme. A potom ho zobrali.

● **V rozhovore pre Svedectvo (č.6/2014) ste uviedli okolnosti vášho zatknutia. Traja študenti ste sa v roku 1950 vybrali na prázdniny do Slovenského raja a ŠtB tvrdila, že ste chceli ísť do Bielej légie. Deväť rokov ste strávili vo väzení. Tri na Jáchymovsku a šesť v Leopoldove. Dokonca v Jáchymove sa vám podaril aj útek. Je takmer zázrak, že vás nepostrieľali.**

Bol som postrelený a že nás nezlikvidovali vďaka tomu, že o našom proteste proti pomerom vo väzení už vedel svet. Práve sa konali rokovania v Ženeve o väzňoch a my sme sa rozhodli útekom upozorniť na zlé podmienky v tábore.

● Ved' vám išlo o život!?

Nám už bolo všetko jedno. Naj-

Anton a Mária Tomíková na balkóne svojho bytu.

Foto Eva Zelenayová

skôr sme sa búrili proti zlej strave tým, že sme ju odmietli jesť.

● Čiže ste držali hladovku?

Ale išli sme do roboty! Od hladu sme upadali do spánku. Ibaže tam šéfovali Rusi. „Čo spíte?“ Kričal na nás veliteľ. „No žrádlo je také, že sa nedá jesť.“ Okamžite naliehal: „Ja potrebujem „rudenku“ a vy im dajte najesť sa, aby vládali robiť.“ Veď nás krmili pupákmi so sódou, akože dukátovými buchtickami. Vyšetrovateľ mi povedal, že to bolo nachystané, aby boli vonku zaznamenané rozbroje, že odmietame robiť. Tak sme sa rozhodli utiecť.

● **Bolo vás desať, ale spomínali ste, že útek nebol nejako organizovaný. Že ste o sebe nevedeli.**

Nebol som pritom od začiatku, lebo ľudí sťahovali hore-dole. Až ku koncu som sa dostal medzi chlapcov. Dva týždne na nás poľovali ako na škodnú, pochytili nás a pridali ďalšie dva až dva a pol roka. (Rozsudok uverejňujeme na str. 16, pozn. E. Z.)

● **Spomínate na deň, keď vás chytili?**

Keď začali páliť štyria so samopalmi cítil som, že som dostal zásah. No a neviem, ten deň mám vymazaný, vraj som bol v bezvedomí, vôbec neviem čo sa stalo. Ani ako som skákal, len z vyšetrovacieho spisu

som sa dozvedel, že prečesávali každých sto metrov a prebral som sa na to, ako ma oblizuje vlčiak. Bol som asi skrvavený. Tam bol svah, či som sa udrel, neviem. Bol som postrelený, ale nie tak, aby som nebol schopný pohybu. Ešte som bežal a ten pes ani neštekal, ani netrhal, len ma oblizoval. A ja som sa na to prebral.

● **Vy ste vo väzení strávili dohromady deväť rokov.**

Áno, z možnosti prepustenia na amnestiu som bol vyňatý, lebo som bol „nepolepšiteľný“.

● **Koľko takých amnestií ste zažili?**

Joj, Zápotockého, ale to sme nedúfali. Po našom úteku bolo správanie sa k väzňom lepšie. Svoje urobil aj film Jáchymovské peklo, ktorý natočil žandár s lesníkom a poslali ho do Ženevy. Oboch zatvorili.

● Tých autorov?

Áno, lesníka i žandára. Žandár, čo pomáhal natáčať, bol z tábora. Dostali doživotie.

● **Vy ste sa v Jáchymove stretli aj so svojim rodákom Antonom Srholcom. Nebodaj ste spolu aj pracovali?**

Srholec bol v šachte pod nami, to bol iný tábor. Nieкто mi povedal, kde a kedy bude a ja som mal od neho zobrať oplátky. O polnoci som išiel s mašinou šesť-sedem kilomet-

rov štyristo metrov pod zemou. V tom čase sa dozorcovia striedali, takže ma nechytily.

● **Takže ste sa obetovali. Odkiaľ mal Srholec oplátky?**

Od civila, ako bohoslovec. On nebol zlý, bol aj kazateľ, len potom sa zopsul. Viete prečo? Podľa mňa, on počítal, že bude nejakým kardinálom, hodnostárom. Ibaže on začal hodne politikárčiť. Prečo sú v Blumentáli proti nemu? Porušil sľub, ešte aj kostolník povedal, že by ho mali vylúčiť z Cirkvi.

● **Kedy to bolo?**

Hneď po revolúcii. Srholec bol taký kazateľ, že dokázal strhnúť celú Bratislavu. Venoval sa aj prestavbe kostolov na Záhorí, ale to, čo šíril medzi ľuďmi, boli bludy. Vyzýval aby sa sponedali spoločne ako luteráni. Dozvedel som sa, že nie je možné s ním hýbať, lebo ako salezián patrila do kompetencie ich rádu. Tak som išiel do Štiavnice, kde mali sídlo, ale ich predstavený mi povedal, že by to narobilo veľa škody. Boli však ochotní urobiť dva kroky dozadu, ak on urobí jeden dopredu. Žiadali ho, aby sa vzdal bludov. Ja som mu to tlmočil, aby sa ospravedlnil, ale iba odvrkol, že sa nemá komu za čo ospravedľovať.

● **Spomínali ste, že ste boli nepolepšiteľný a preto sa na vás amnestie nevzťahovali. Napokon predseda ste sa dostali z väzenia na amnestiu. Alebo sa mýlim?**

Ale áno, mal som pol roka do skončenia trestu, keď som si povedal, že to skúsím. Povedal som o tom chlapcom z Bielej légie a tí sa mi vysmiali: „Čo blázníš, v máji prepúšťali na amnestiu a ty chceš, aby ťa po troch mesiacoch pustili?“ No ja som to podal a naraz mi náčelník v dielni hovorí, že mám návrh. A to došli z krajského súdu prerokovať moje prepustenie. Prvá otázka bola, či chcem ísť domov, ďalej prečo som nepodpisoval socialistické záväzky a či verím v Boha. A naraz, aby som išiel von, že ma prepúšťajú.

● **V ktorom roku to bolo?**

V septembri 1960. Dali mi 400

korún a na dva týždne požičali oblečenie a topánky.

● **Posuňme sa ďalej, nebudeme už rozoberať založenie organizácie politických väzňov v roku 1968, ktorá bola neskôr zrušená. Ale v roku 1989 svitla nádej na jej obnovenie. Išlo o Slovenskú organizáciu na ochranu ľudských práv (SO-NOLP). No nestalo sa. Prečo?**

Lebo funkcionári sa rozhodli obrátiť sa na VPN, ktorá ich celkom odignorovala. Je to zdokumentované v správe Júliusa Porubského k 20. výročiu založenia KPVS. Dohoda s VPN bola, že správu o našej činnosti prednesie na tribúne Ján Budaj, napokon nám nedovolili vystúpiť ani s našim vyhlásením, čím bol poverený Jozef Tomášek.

● **Je zaujímavé, že jestvujú všetky zápisy z rokovaní prípravného výboru i neskôr zo snemov organizácie, ale zo stretnutí v decembri 1989 nejestvuje nijaký záznam. Pritom vy ste boli zapisovateľom od začiatku. Viete niečo o decembrovej schôdzke?**

Zrejme som ešte zapisovateľom nebol. Z Porubského správy tiež vyplýva, že také stretnutie sa uskutočnilo. Uvádza: „Časť politických väzňov ako J. Svoreň, E. Korda, P. Pukančík a J. Tomášek rozhodnutím z 12. 12. 1989 dala podnet na skontaktovanie sa s politickými väzňami z Čiech, ktorí už mali pripravené stanovy KPVCŠ pre celú ČSR. Tieto stanovy mali schválené 18.12.1989. Táto organizácia vznikla bez účasti politických väzňov Slovenska. V týchto stanovách bolo Slovensko organizačne zapojené ako pobočka Bratislava.“

● **V januári už vznikol prípravný výbor, ktorého členom ste sa stali aj vy a zúčastnili ste sa na sneme v Prahe 30. januára 1990. Ako si naň spomínate?**

Utkvelo mi v pamäti, že sme si nemali ani na čo sadnúť. Ale sme sa s Čechmi dohodli, že si založíme vlastnú organizáciu. Že nebudeme žiadna československá, ale slovenská organizácia.

● **Založili ste teda samostatnú slovenskú organizáciu, ale predseda len v nej boli ľudia s čechoslovakistickým zmysľom.**

Ale nevystupovali.

● **No napokon si založili platformu.**

Ale až kedy? Odišli po sneme v roku 1999. A ešte predtým sme mali v Zrkadlovej sále Primaciálneho paláca rokovanie, na ktorom boli aj Srholec, Paulíny, Krčméry, Jukl a Tonko Srholec mi hovorí: „Dúfam, že budeš voliť Schustera!“ No a ja: „Čo Tonko hovoríš? Váš predseda Čarnogurský aj s Mikloškom hovorí, ako môžu voliť takého, ktorý dáva zatvárať účastníkov sviečkovej manifestácie! No to teda nie! Voliť takých boľševikov?“ A vtedy sme sa s Tonom rozišli.

● **Schuster bol predseda kandidátom koalície pozostávajúcej aj z KDĽ, hoci volený priamo. Som však presvedčená, že polarizujúcim bol vzťah k štátnosti.**

Áno, všetci majú niekoho v Čechách, ale o to by nešlo, len nech preto nerozdeľujú celok. Keď pochovávali Paľa Godoviča tak tam rečnil Paulíny, že bol zakladateľom klérofašistickej organizácie, doslova to na cintoríne povedal, a že preto odtiaľ odišli. Ako oni môžu toto hovoriť?

● **Tých paradoxov v našej spoločnosti by sa našlo viac než dost. Ľudí vešali za slovenskú štátnosť, ktorú sa aj tak podarilo v roku 1993 obnoviť. Alebo vznik organizácie SONOLP musel schváliť ÚV KSS, kde bol v tom čase hviezdou Miroslav Kusý. A o dvadsať rokov neskôr miešal karty vo VPN.**

Kusého dcéru učila moja manželka. Mala recitovať báseň na prvom sneme KPVS. Neprišla a manželke povedala, že nemohla, lebo vraj boli u nich policajti. Na návšteve s Havlom. A naraz mi pán Kusý povedal, že on k nám nepatrí. Moji synovia filmovali snem, takže existuje autentický dokument a filmové pásky som odovzdal do archívu pánovi Liteckému Švedovi.

Eva Zelenayová

Vzácné životné jubileum prof. Milana S. Ďuricu

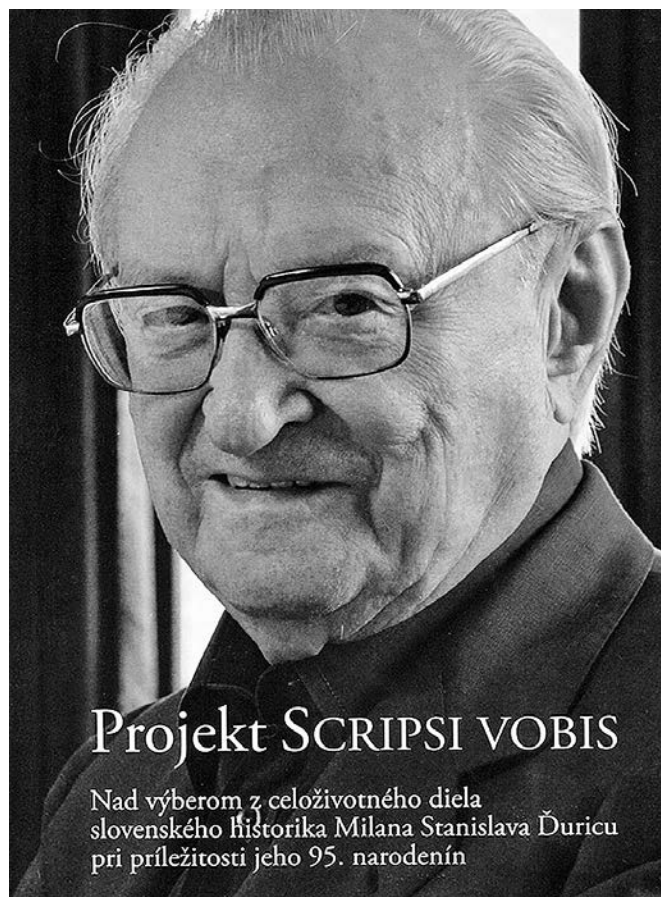
Dňa 13. augusta 2020 oslávil pri dobrom zdraví v kruhu svojich najbližších svoje 95. narodeniny **prof. Milan S. Ďurica**, saleziánsky kňaz s jedinečnou filozofickou, teologickou, politologickou a historickou erudíciou. Tento „muž, ktorý vrátil Slovákom ich národné dejiny“, prežil podstatnú časť svojho nesmierne tvorivého života v dobrovoľnom vyhnanstve a po celý život bádala v európskych archívoch, pričom sa venoval najmä nepreskúmaným a prohibítnym témam slovenských dejín. Vyučoval a svoje práce publikoval vo viacerých cudzích jazykoch.

Jeho členstvo v medzinárodných akademických, stavovských a profesijných organizáciách svedčí o šírke jeho záujmov. Bolo len prirodzené, že svojou publikačnou činnosťou získal aj medzinárodný rešpekt i patričné uznanie. V roku 1995 mu prezident Talianskej republiky Oscar Luigi Scálfaro udelil jedno z najvyšších štátnych vyznamenaní Talianska: veľkodôstojnícky Rad za zásluhy o Taliansku republiku (*Ordine al Merito della Repubblica Italiana*). Na Slovensko sa vrátil po viac ako polstoročnom exile, no aj na neho sa vzťahujú slová evanjelia: *Nemo propheta acceptus est in patria sua* – Nikto nie je doma prorokom (Lk 4, 24).

Milan S. Ďurica je jedným z najplodnejších slovenských historikov a prínos jeho diela pre slovenskú historiografiu je neodiskutovateľný – stačí si pomyslieť na jeho jedinečné *Dejiny Slovenska a Slovákov v časovej následnosti faktov dvoch tisícročí* (päť vydaní); na kľúčovú biografiu *Jozef Tiso 1887 – 1947: životopisný profil* (štyri vydania) alebo na pozoruhodnú edíciu LRB *Linea recta brevissima* [Priamo najbližšie k pravde], ktorá vychádza vo vydavateľskom družstve Lúč.

Písať o bielych miestach slovenskej minulosti, napríklad o prvej Slovenskej republike vo všeobecnosti a osobitne o prvom slovenskom prezidentovi Jozefovi Tisovi, je vec najvyššie riskantná, pretože ak pred rokom 1989 kánony interpretácie slovenskej histórie mocensky diktovala primitívna avantgarda robotníckej triedy, dnes tieto kánony určujú jej nedovzdelaní pohrobkovia, ktorí zastávajú pozície, majú moc i peniaze a sú schopní zlikvidovať akýmkoľvek spôsobom každý hlas, ktorý „canit extra chorum“, každý hlas, ktorý nie je *politically correct*. Prepisovateľov slovenskej histórie bolo i je neúrekom – v Pešti, v Prahe, v Moskve a dnes, žiaľ, i v Bratislave. Či sa to dnešným prepisovateľom našej minulosti páči alebo nie, slovenské dejiny tvorili aj národnári, aj centralisti, aj ľudovci, aj komunisti, aj „vápenkári“, aj „mečiarovci“, aj „dzurindovci“, aj „ficovci“ a dnes už aj „kotlebovci“ a „matovičovci“ – história ukáže a zhodnotí, v čom konali správne a v čom nie.

Mnohým puncovaným prepisovateľom slovenskej histórie prekáža, že Milan S. Ďurica bol a je zástancom politickej individuality Slovákov a štátnej samostatnosti Slovenska. Biľagujú ho apelatívami „ľudáctva“, „klérofašizmu“, „revizionizmu“, pričom nemajú ani potuchy o tom, čo tieto termíny znamenajú. Dnešní investigatívni žurnalisti, ale aj ne jeden z tzv. profesionálnych historikov i pedagógov – o tzv. politických aj náboženských elitách radšej pomlčím – dokonca

Projekt SCRIPSI VOBIS

Nad výberom z celoživotného diela slovenského historika Milana Stanislava Ďuricu pri príležitosti jeho 95. narodenín

nevedia rozlíšiť ani len to, čo je fašizmus a čo nacizmus, ktoré majú spoločné korene s komunizmom, nehovoriac už o tom, že nevedia rozlíšiť ani pojmy „štát“ a „režim“ – štáty a národy ostávajú, režimy a ich pohlavári sa menia a odchádzajú... Pokým sa Slováci a Slovensko nevyrovnejú so svojou minulosťou, do tých čias hovoriť o samostatnosti je len relatívne a iluzórna je akákoľvek naša európska či euroatlantická integrácia, pretože partnerom môže byť len sebavedomý národ a štát vedomý si hodnôt, z ktorých vzišiel a ktorým má slúžiť.

Jozef Cíger-Hronský, niekdajší doživotný správca Matice slovenskej, vo svojom povstaleckom románe *Svet na Trasovisku* napísal: „*Dejiny sa dajú prekrúcať, ale samy nesfalšujú sa nikdy.*“ Celoživotné dielo profesora Milana S. Ďuricu to potvrdzuje a slovenský národ je mu vďačný za jeho život obetovaný „za Boha, za národ, za samostatný slovenský štát“.

A práve v deň jeho 95. narodenín sa symbolicky završuje aj jeho historiografické dielo: slovenská verejnosť dostáva do rúk z vydavateľstva Post Scriptum impozantný päťzväzkový výber z celoživotného diela slovenského historika *Scripsi vobis* [Napísal som vám], ktorý ponúka iný pohľad na dejiny Slovenska a Slovákov. (I/681 s., II/524 s., III/789 s., IV/229 s., V/656 s.)

Pán profesor, my Vaši priatelia, spolupracovníci, žiaci, citelia a obdivovatelia len spomíname, národ, národ slovenský, Vám však ďakuje.

Jozef M. Rydlo

Július Homola:

Listy mocným na obranu slabých

Pod názvom Listy mocným na obranu slabých vydalo v týchto dňoch OZ PV ZPKO zaujímavú publikáciu dokumentujúcu situáciu na Slovensku v rokoch politickej neslobody prostredníctvom listov, ktoré písal rozličným inštitúciám, médiám a osobám Július Homola. Podtitul knihy znie: *O pravdu a slobodu v rokoch 1968–2015*.

Publikáciu zostavil a na vydanie pripravil historik Martin Lacko s finančnou podporou dp. Ignáca Juruša, Júliusa Homolu a Jozefa Palkoviča. Kniha má 285 strán formátu A4 a je v pevnej väzbe. Je to historický dokument nielen o živote a aktivitách Júliusa Homolu, ale aj o neľahkých podmienkach života kresťanov na Slovensku v rokoch komunistickej totality, ktorým boli vtedy upierané ich základné náboženské práva a slobody, čo zasahovalo aj do ich osobného a rodinného života.

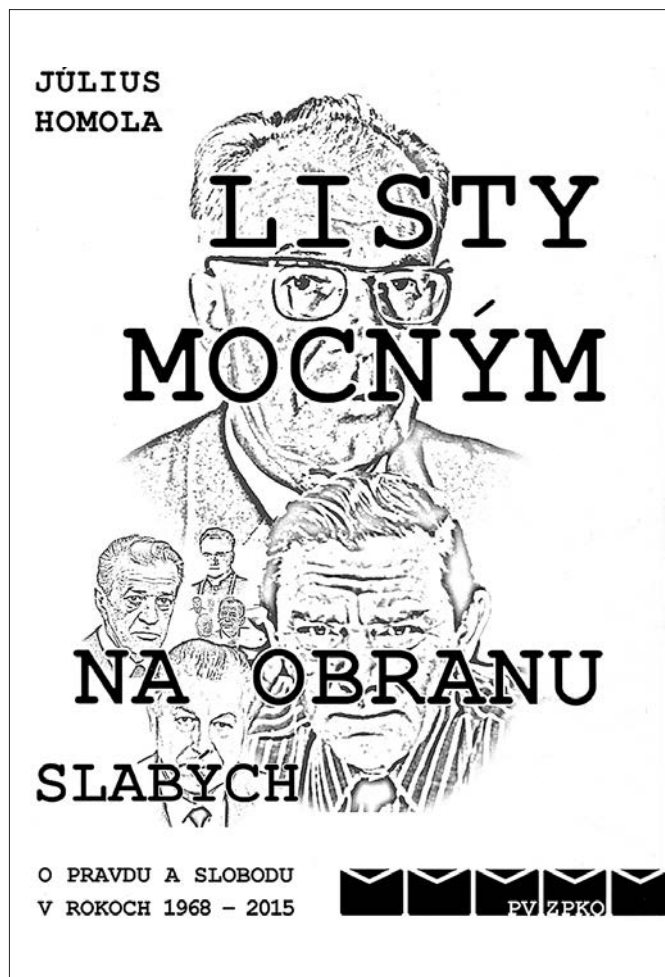
V úvode autor obsiahlo informuje o svojej činnosti počas komunistického režimu, jej dôvodoch a zmysle, aj o spolupojovníkoch. V časti *Dokumenty I. diel* je v pôvodnej strojopisnej podobe zobrazených 63 listov napísaných v období rokov 1968–1989, ako aj niektoré výstrižky z dobovej tlače. V časti *Dokumenty II. diel* (Zo spisov Štátnej bezpečnosti

1985–1987) sú dokumenty z archívu Ústavu pamäti národa (ÚPN), kde je mapovaná jeho činnosť; obsahuje desať kópií dokumentov. *Časť Dokumenty III. diel* obsahuje štrnásť listov – výber z korešpondencie z rokov 1990–2015. Knihu dopĺňa stručný životopisný medailón Júliusa Homolu a doslov zostavovateľa Martina Lacka s názvom *Nebezpečne aktuálna minulosť*.

Július Homola, niekedy aj s ďalšími kresťanmi, sa usiloval dať vo svojich listoch najavo, že kresťania majú právo slobodne žiť svoju vieru aj verejne prejavovať svoju kresťanskú a národnú identitu. Napísal stovky listov rozličným predstaviteľom vtedajšieho režimu, do masmédií, ale aj predstaviteľom vtedajšej Cirkvi, ktorí sa dali pre rozličné dôvody do služby režimu. Listy písal, aby bránil základné slobody a práva prenasledovaných kresťanov, za čo si vyslúžil sledovanie Štátnou bezpečnosťou i domové prehliadky.

Po roku 1989 sa Július Homola svojou angažovanosťou znova naplno zapojil do obnovy spoločenského života vo svojom okolí, no zažil mnohé sklamanie, čo vyplýva z viacerých jeho listov uverejnených v knihe. Usiloval sa o návrat ku kresťanským a národným hodnotám v spoločenskom živote a o podobu Slovenska a Európy budovanú na kresťanských zásadách. Pre svoju hlbokú vieru a angažovanosť nenašiel často pochopenie ani po zmene spoločenských pomerov v Československu, ba ani po vzniku samostatného Slovenska v roku 1993. Bol činný v Kresťanskodemokratickom hnutí, v združení politických väzňov a v Slovenskom misijnom hnutí. V roku 2016 ocenili Júliusa Homolu ďakovným listom predsedu Správnej rady ÚPN a pamätnou medailou ÚPN. Na 15. ročníku literárnej súťaže Jurinova jeseň v roku 2019 bol ocenený mimoriadnou cenou, z jeho tvorby vtedy recitoval Jozef Šimonovič a Hilda Michalíková.

Július Homola, básnik, aktívny a zodpovedný kresťan, hutník, robotník, intelektuál, narodený v roku 1930 v Lehôtke pod Brehmi ako najstarší zo šiestich súrodencov v malaroľníckej rodine, sa počas celého svojho života angažoval za hodnoty, ktoré dávajú ľudskému bytiu zmysel a k tomu smerovala jeho tvorba i celý život. Už ako študent gymnázia bol v roku 1947 zaistený a jedenásť mesiacov väznený za šírenie študentského časopisu *Nástup*. Nebolo mu umožnené študovať, krátko pracoval aj v redakcii denníka *Smena*, bol povolaný do PTP, pracoval ako hutník v hlinikárni v Žiari nad Hronom. Až neskôr sa mu podarilo doštudovať. Oženil sa s Margitou Očenášovou, ich manželstvo bolo bezdetné. Smrť manželky v roku 1986 pokladal za dôsledok totalitnej normalizácie. Je autorom básnických zbierok *Slovensko v zápasoch* (2002), *Kytica veršov* (2017) a *Slnko a mračná nad Slovenskom* (2018). **Vždy sa obetoval pre Boha i národ, angažoval sa v prospech pravdy a slobody, no pritom zostával skromne v úzadí.**

Ludovít Košík

STALO SA

1. septembra 1939 vypukla druhá svetová vojna – 81. výročie.

1. septembra 1867 bolo v Martine otvorené Slovenské evanjelické gymnázium.

1. septembra 1950 ministerstvo národnej obrany zriadilo prvé Pomocné technické prápory (PTP). Boli to vlastne tábory nútených prác pre „politicky nespolehlivé a asociálne osoby“, za aké komunistický režim považoval najmä kňazov, rehoľníkov, bohatších sedliakov, bývalých podnikateľov a slobodnejšie zmysľajúcu inteligenciu. Do ich zrušenia v r. 1954 prešlo nimi zo Slovenska 5 500 osôb. Niektorých tam protiprávne držali aj celé štyri roky.

1. septembra 1992 schválila SNR Ústavu Slovenskej republiky. Pred hlasovaním zasadáciu miestnosť demonštratívne opustili poslanci za MKDH a Spolužitie, poslanci za KDH hlasovali proti. Za ústavu hlasovalo 114 prítomných poslancov, 16 bolo proti a 4 poslanci sa zdržali hlasovania.

4. septembra 1944 minister národnej obrany SR generál F. Čatloš ušiel do Banskej Bystrice a dal sa k dispozícii vedeniu československého vojska. To ho odovzdalo veliteľovi ruskej partizánskej brigády A. S. Jegorovovi, ktorý ho 14. septembra spolu s generálom J. Turancom deportoval do ZSSR. Tým sa otvoril prúd deportácií Slovákov do ZSSR, ktorý potom postihol niekoľko tisíc občanov SR.

6. – 7. septembra 1944 povstalci v Liptovskom Svätom Jáne v noci vyvlekli 46-ročného katolíckeho farára Rudolfa Schedu z jeho fary a vo svätôjanskej doline ho hrozne mučili. (Sťahovali mu kožu zo živého tela, dokalčili mu údy a trýnili ho, kým v strašných bolestiach neskončil.) Podobným spôsobom boli počas povstania partizánmi a povstalcami zavraždení katolícki kňazi: Anton Šalát, farár v Hájnikoch, Ján Nemeč, farár v Lieskovi pri Humennom, klerik Imrich Teplan, študent 5. ročníka bohoslovnia.

7. septembra 1619 zomreli traja košickí mučeníci sv. Marek, Štefan a Melichar.

8. septembra 1967 otvorili prvé Bienále ilustrácií Bratislava.

12. septembra 1948 sa „SNR v Londýne“ premenovala na „SNR v zahraničí“. Jej predsedom bol Karol Sidor, gen. tajomníkom Peter Prídavok.

14. septembra 1947 povereníctvo vnútra (Mikuláš Ferjenčík) oznámilo, že v Žiline bolo odhalené veľké sprisahanie proti republike. Zaistili 707 osôb, všetko bývalých členov HSLS. Išlo o tri rozličné skupiny: žilinskú (Tisove pohotovostné oddiely), do ktorej sa integrovali aj skupina novozámocká a banskoštiavnická (majora Šmigovského); druhú skupinu tvorili odbočky Slovenského akčného výboru založeného v zahraničí Dr. F. Ďurčanským; tretia skupina pozostávala z osôb, ktoré zastávali dôležité funkcie v štátnom a hospodárskom aparáte Slovenska. Obvinili ich, že chceli obnoviť Slovenský štát a pripravovali atentát na prezidenta Beneša. O niekoľko dní neskôr povereník vnútra M. Ferjenčík však vyhlásil, že nebol zhabaný nijaký materiál, ktorý by potvrdil prípravu atentátu na prezidenta.

15. septembra 1950 po tretikrát uväznili spišského biskupa Jána Vojaššáka.

15. septembra 1952 bol v Clevelande založený Slovenský ústav. Jeho zakladateľom bol Teodor Kojíš OSB.

15. septembra 1997 otvorili Pápežské slovenské kolégium sv. Cyrila a Metoda v Ríme.

16. septembra 1862 otvorili v Revúcej prvé slovenské evanjelické gymnázium.

16. septembra 1950 Najvyšší súd v Prahe reformoval rozsudok Štátneho súdu v Bratislave proti skupine Púčik a spoločníci zo dňa 21. mája 1949 drastickým zvýšením trestov. Albert Púčik, Anton Tunega a Eduard Tesár dostali trest smrti. Ľudovít Gálik doživotie.

20. septembra 1922 české krajanské spolky v USA žiadali o začlenenie autonómie Slovenska do Ústavy prvej ČSR.

21. septembra 1944 došlo v obci Sklené k masakru 187 karpatských Nemcov.

21. – 25. septembra 1945 sa pred Národným súdom v Bratislave konal proces proti veliteľovi nitrianskej posádky pplk. Jánovi Šmigovskému, pretože neprešiel so svojou posádkou na stranu povstalcov, ale zostal verný svojej prísaha Slovenskej republiky. Odsúdili ho na smrť zastrelením a 9. októbra rozsudok vykonali.

22. septembra 1818 bola založená Prešovská gk. eparchia.

24. septembra 1762 sa vo Frankfurte nad Mohanom narodil Chatam Sofer, vlastným menom Moše Schreiber, najväčší židovský náboženský učenec 19. storočia. V roku 1806 sa stal rabínom Bratislavskej židovskej obce. Založil vysoké rabínske učilište ješiva, ktoré sa čoskoro stalo známe po celej Európe. Zomrel v roku 1839 a je pochovaný v Bratislave.

27. septembra 1864 sa v Černej, časti Ružomberka, narodil Andrej Hlinka – 156. výročie

30. septembra 1938 sa Československá vláda podrobila diktátu Mníchovskej dohody. ČSR stratila približne jednu tretinu svojho územia i obyvateľstva. Tým sa začal rozklad česko-slovenského štátu.

Koncom septembra 1946 Dr. Juraj Šujan, ktorý bol obžalobcom v procese proti Jozefovi Tisovi, vo svojich spomienkach zaznamenal, že na stretnutí všetkých predsedov senátov Národného súdu a prokurátorov Úradu obžaloby predseda Národného súdu Dr. Igor Daxner povedal: „Aby ste to všetci vedeli: Bol som spolu s niekoľkými predstaviteľmi odbojových zložiek na návšteve u p. prezidenta Dr. Beneša v Topoľčiankach. Keď sme už boli na odchode, požiadal som ho, aby som mohol u neho ešte pobudnúť ako predseda Národného súdu. Dôverne som sa ho opýtal, ako sa díva na Tisov prípad. Otvorene mi povedal: Tiso musí viesť. Hovorím vám to preto, lebo aj medzi nami sú takí, ktorí si prajú iný koniec“ (Rukopis Spomienky obžalobcu, s. 60 – 61).

V septembri 1948 boli pri preverovaní študentov tisicky mladých ľudí protiprávne vylúčené z vysokoškolských štúdií pre svoj triedny pôvod, politické alebo náboženské presvedčenie. Zaznávanie pozitívnych i ľudských práv sa stávalo normou nového režimu.

Bol som robotníkom v Sovietskom zväze

Americký Slovák Andrej Šmith opísal svoje zážitky z budovania prvého štátu robotníkov v knihe **Bol som robotníkom v Sovietskom zväze. Dnes prinášame časť, v ktorej opisuje návštevu delegácie Centrálného úradu syndikátov (VCPS) v jeho byte, ako odozvu na jeho list ústrednému výboru komunistickej strany.**

„V tie dni som veru veľa premýšľal a priznám sa, že som bol zo dňa na deň zatrpknutejší. Zdravotný stav ženy sa stále zhoršoval. Jurov v jej veci nič neurobil. Už dávno som sa vzdal nádeje na uskutočnenie svojho ideálu, nádeje na vybudovanie socializmu v Sovietskom zväze. (...) V januári 1934 som sa rozhodol napísať priamo ústrednému výboru komunistickej strany, ktorý predstavoval skutočnú vládu v Sovietskom zväze. V tomto liste som bol veľmi ostrý a nevyberal som slová kritiky. (...) Na list som však nedostal odpoveď. Zato dňa 25. februára ma navštívila v byte vyslaná delegácia VCPS. (...) Pýtali sa ma, či sku-

točne verím tomu, čo som písal v liste, že totiž kapitalisti lepšie zaobchádzajú s robotníkmi ako sovietska vláda s robotníkmi. Povedal som, že verím a bitka sa začala. (...) „Či je na svete krajina, v ktorej celé mesiace nechajú robotníkovu ženu bez liekov, keď ich tak veľmi potrebuje, ako moja žena?“ spýtal som sa. „Nebol pri nej lekár?“ „Áno, mnohí lekári boli pri nej, ale čo jej to pomohlo? Pred niekoľkými dňami bol tu lekár z okresnej kliniky. Predpísal jej liek, ale upozornil ma, že ho dostanem iba v Torgsine, v Kremli alebo v drogérii politickej polície. Práve tak isto ma mohol poslať na Severný pól.“ (...) Povedzte mi, oklamal som sa alebo nie? Akú moc tu v skutočnosti majú robotníci?“ „Záleží od toho, ako sa na to dívaš, súdruh. Bolo by, pravda, smiešne ponechať vládu nad touto krajinou obyčajným robotníkom. Tí sú príliš zaostalí. Mali by sme pekne spravovaný štát, keby sme správne veci ponechali neznalým a neučeným ľuďom...“

(Str. 164-165)

PRIPOMÍNAME SI

V septembri si pripomínáme významné životné jubileá týchto našich členov. Spomínáme aj na tých, ktorí sa tejto slávnosti nedožili.

45 rokov

Mária Helexová, Banská Bystrica
15.9.1975

55 rokov

Ing. Marián Čaučík, Bratislava
22.9.1965
Soňa Svoreňová, Bratislava
12.9.1965

60 rokov

Mária Bednáriková, Trenčín
4.9.1960

65 rokov

Marta Vaculová, Krškany-Nitra
30.9.1955

70 rokov

Helena Hlavačková, Nitra
23.9.1950
Štefan Veštúr, Lučenec
22.9.1950

75 rokov

Julianna Číriová, Lučenec
24.9.1945

81 rokov

Mária Lukáčová, Bardejov
26.9.1939
Milan Urban, Košice
7.9.1939
Veronika Polková, Klokočov
13.9.1939

83 rokov

Vlasta Hagarová, Bojnice
30.9.1937

84 rokov

Mária Oreská, Malacky
5.9.1936
Ľudmila Bátorová, Veľké Chlievany
18.9.1936
Radomir Žingor, Martin
20.9.1936

85 rokov

Jozefa Nemčovičová, Vinosady
18.9.1935
Barbora Príhodová, Trebišov
20.9.1935

86 rokov

Štefan Baňás, Martin
17.9.1934
Jela Zajacová, Martin
8.9.1934
Melánia Mesárošová, Abrahám
2.9.1934

87 rokov

Irena Lichtmaneggerová, Lučenec
5.9.1933
Helena Stoklasová, Smežany
19.9.1933

88 rokov

Paulína Melková, Heľpa
30.9.1932

89 rokov

Ervín Blažíček, Malacky
28.9.1931
Ľubomír Hatala, Prievidza
23.9.1931
Marta Dammová, Bratislava
5.9.1931

96 rokov

Mária Dobišová, Čierny Balog
8.9.1923

*Jubilantom
srdečne blahoželáme*

PRISPELI NA ČINNOSŤ

JUDr. Peter Brňák, Bratislava 100 EUR
MUDr. Dagmar Pechová, Bratislava

20 EUR

Soňa Šubová, Nitra 20 EUR

Jozef Korec, Nitra 30 EUR

Jozef Mrkva, Bratislava 8 EUR

Agneša Lakoščíková, Tvrdošín 4 EUR

Anna Letrichová, Dolný Kubín 10 EUR

Mária Mišeje, USA 4 EUR

Jozef Brodňanský, Dolný Kubín 12 EUR

Helena Záhorová, Dolný Kubín 15 EUR

Eduard Kováč, Bratislava 13 EUR

Magda Suchy, Toronto, Canada 100 EUR

Martin Vrabček 20 EUR

Monika Školnová, Čereňany 50 EUR

Anton Guth 40 EUR

Rudolf Voletz, Stupava 10 EUR

Gabriela Trulíková, Štiavnik 50 EUR

MUDr. Anna Vojtikevičová, Žilina

30 EUR

Ing. Viliam Zopp, Bratislava 10 EUR

Božena Kováčiková, Trenčín 20 EUR

*Darcom vyslovujeme
úprimné poďakovanie*

ROZLÚČILI SME SA

† Vo veku 88 rokov zomrela **Helena LAUKOVÁ** zo Svätého Antona, dlhoročná členka pobočky PV ZPKO v Žiari nad Hronom. Posledná rozlúčka sa konala 9. júla 2020 na cintoríne vo Svätom Antone.

† Vo veku nedožitých 88 rokov, 12. júna 2020, zomrel **Štefan MAĎAR** z Borského Svätého Jura. Posledná rozlúčka sa konala 17. júna 2020 na miestnom cintoríne.

† Vo veku 88 rokov, 1. marca 2020, zomrela dlhoročná členka Regionálnej pobočky Bratislava-okolie **Elena STRAŠIŤÁKOVÁ** zo Šenkvič. Rozlúčka so zosnulou sa za účasti členov výboru konala na miestnom cintoríne v Šenkvičiach.

† Vo veku 89 rokov, 10. marca 2020, zomrela členka Regionálnej pobočky Bratislava - okolie **Mária MAGNOVÁ** z Bratislavy. Rozlúčka so zosnulou sa konala 13. marca 2020 v krematóriu v Bratislave.

Pozostalým vyslovujeme úprimnú sústrasť

Rozlúčka s F. Fritzom

Členovia PV ZPKO v Levoči sa 28. júla 2020 dôstojne rozlúčili so svojím dlhoročným členom, predsedom a čestným predsedom **Fridrichom Fritzom**, ktorý odišiel do večnosti 7. apríla 2020. Zádušnú sv. omšu celebroidal HEDr. Ľuboslav Hromják, PhD. Po svätej omši bola urna uložená do hrobu na cintoríne v Spišskej Novej Vsi. Náš zosnulý Fricko bol vzácny človek. Jeho bohatý a činorodý život zostane pre nás navždy vzorom. Česť jeho svetlej pamiatke!

Mária Dvorčáková

Výzva

Vážení členovia PV ZPKO, sympatizanti, priatelia. Naša organizácia dlhodobo zápasí s neštandardnou situáciou, keď pripravuje plány svojej činnosti bez krytia finančnými prostriedkami. Nedostatok peňazí nás núti obrátiť sa na Vás s výzvou o pomoc. Vydávanie Svedectva nie je ďalej možné zabezpečiť z prostriedkov štátnej dotácie, preto sa obraciam na Vás s prosbou, vyhľadať vo Vašom okolí potenciálnych sponzorov nášho časopisu.

pisu. Ak nebude vychádzať, akoby sme stratili nástroj prezentácie vlastného jestvovania. Azda neprajníci by sa tomu aj potešili. Veríme však, že sa nájdú podporovatelia ideálov, za ktoré sme trpeli, a ktoré hodíme aj naďalej chrániť a obhajovať. Záujemcovia o pomoc pre naše Svedectvo môžu poslať svoj príspevok na číslo účtu: **SK74 3100 0000 0040 0012 8109 alebo sa kontaktujte na tel. čísle 02-526 381 56.**

Darcom úprimne ďakujeme.
Vedenie PV ZPKO a časopisu Svedectvo

■ Úradné hodiny v kancelárii Predsedníctva PV ZPKO v Bratislave na Obchodnej ulici č. 52 sú **v pondelok a v stredu od 9.00 hod. do 13.00 hod.**

● **Malé knižkupectvo Svojeť** v bratislavskej Liga pasáži ponúka knihy, ktoré inde nekúpíte. Historickú, vlasteneckú literatúru bez politickej korektnosti, zborníky, kalendáre a časopisy vrátane Svedectva. Otváracie hodiny v pondelok až štvrtok sú od 10.00 do 13.00 a od 13.30 do 16.30, vo štvrtok do 17.30 hod. V piatok od 9.00 do 13.00 a od 13.30 do 14.30 hod. Informácie na 0903 946 718.

NEJVYŠŠÍ SOUD V PRAZE

6 To 31/56

R o z s u d e k .

J m é n e m r e p u b l i k y !

Nejvyšší soud projednal v odvolacím líčení konaném dne 8.června 1956 odvolání krajského prokurátora v Karlových Varech proti rozsudku krajského soudu v Karlových Varech ze dne 8.března 1956, zn.sp. T 04/56 a posoudil věc takto :

K odvolání krajského prokurátora se zrušuje napadený rozsudek ve výroku o trestu všech obviněných, jichž se toto odvolání týká a těmto se podle § 171 tr.zák., u obviněného Antonína Tomíka se zřetelem na ustanovení § 22 odst. 1 tr.zák., ukládá trest odnětí svobody :

Adolfu Rušovi a Otto Drozdovi ,
každému na 2 / tři / roky,
Viliamu Gápeliovi , Antonínu Tomíkovi ,
Janu Kupčekomovi a Miloslavu Dostálovovi ,
každému na 2 1/2 / dva a půl / roku,
Ignáci Hazuchovi , Václavu Ratajskému
a Arpádu Trójkovi , každému na 1 1/2 / jeden a půl /
roku .

Trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí se všichni obvinění dopustili podle skutkového zjištění rozsudku krajského soudu tím, že dne 6.listopadu 1955 uprchli podzemní chodbou, kterou před tím vykopali, ze strážného prostoru jednoho pracovního tábora, kde si odpykávali dlouhodobé tresty odnětí svobody

Podle § 43 tr.zák. vyslovuje se u obviněných Adolfa Ruše, Otto Drozda, Viliama Gápela, Antonína Tomíka, Jana Kupčeka a Miloslava Dostála ztráta čestných práv občanských. Dočasná ztráta práv uvedených v § 44 odst. 2 tr.zák. se stanoví u všech těchto obviněných na 3 léta.

Všichni obvinění jsou povinni nahradit náklady trestního řízení způsobené odvoláním krajského prokurátora, z neodpovědně každý 1/9 a dále odměnu obhájce ustanoveného jim podle § 45 odst. 1 tr.ř. soudem.

Paučení : Proti tomuto rozhodnutí není přípustné odvolání / § 17 odst. 2 tr.ř. /.

V Praze dne 8.června 1956.

Dr Vladík v.r.

Za správnost vyhotovení :
nečitelný podpis v.r.

LS : Nejvyšší soud.

Za správnost opisu :